Jolsvai András

Barátságos arcot kérek!

regény

11

Mindezen kérdések teljesen jogosak voltak. A Wahrmann utcai raktár kétségkívül elegánsabb volt, mint a Pannónia utcai telephely, de kisebb, s míg az utóbbiban a telepvezetőnek legalább nyolc, de néha tíz beosztottja (egy raktáros, a többi rakodó) volt, addig a Wahrmannban csak négyen-öten dolgoztak a főnökön kívül. (Tényleg, mi lett a Wimmer Dezsővel? Emberemlékezet óta ő volt a raktárvezető!! Ráadásul az a levél úgy volt megfogalmazva, hogy ne legyen belőle világos, áthelyezésről van-e szó (ami persze visszalépés, de nem olyan mérvű, hogy fellebbezhetne az ember), vagy álláshalmozásról: lehet, hogy (ideiglenesen) megkapta a Wahrmann utcai raktárat is a Pannónia utcai telep mellé: ez egyfelől azt jelenti, hogy odafent bíznak benne, de másfelől meg azt, hogy (ideiglenesen) beledögölhet a munkába. Ráadásul semmi szó nem esett a levélben fizetése változásáról. Amiben annyi jó van, hogy csökkenni talán nem fog, akkor sem, ha mától csak a Wahrmann vezetője ő, de úgy látszik, nőni sem, pedig ha mától két lovat ül meg egy fenékkel, akkor legalább a zabadagot emelni kellene. Akárhogy is, adódik némi tisztáznivaló itt: legjobb, ha mégiscsak bemegy a központba, tájékozódni, határozta el. (Csak meg kell tudnia valakitől, hogy mit vezet mától, mennyiért és meddig.)

Már vette a kabátját, amikor megszólalt a telefon.

– Betartás! – rikkantotta egy jókedvű hang. Weisz Jenő elmosolyodott. Hiába, a Steiner nem változik.

– Féljen Szálasi! – adta meg a megfelelő választ.

Lám, a MUSZos múlt nem múlik el nyomtalanul. Ők aztán tényleg félszavakból is megértették egymást. Még a nagykátai kiképzőtáborban (ahol a kiképzés során kizárólag azt kellett megtanulniuk, hogy a magyar társadalom nem tekinti őket a továbbiakban a tagjainak, sőt, élőlénynek is csak ideiglenesen) alakították ki néhányan a lelki ellenállásnak azt a módját, amely a barbársággal, a durvasággal, a kegyetlenséggel a szellemi kifinomultságot szegezte szembe. Lassan, lépésről lépésre alakult ez a folyamat, a munkaszolgálatosok többsége nem is volt képes rá, hogy részt vegyen benne, voltak, akik az őrültség első lépcsőjének tartották, de akik végigmentek ezen az úton, mind úgy emlékeztek rá később (már azok,

akiknek maradt módjuk az emlékezésre), hogy segített nekik a túlélésben. Jenő nem ment ilyen messzire, ő tudta jól, hogy az életét kilencvenkilenc százalékban a vakvéletlennek köszönheti, de a rezisztenciának ez a magas fokú nyelvi megnyilvánulása mégiscsak hozzásegítette az elviselhetetlen elviseléséhez. Úgyannyira, hogy ez a belső elemelkedettség vele maradt a következő évtizedben is: ezzel függött össze a vészhelyzeti káromkodások három fokozata, melynek, mint tudjuk, a kirelejzumát volt a csimborasszója.

Az a négy-öt ember, aki megmaradt a nagykátai „intelligenciából", ha találkozott, ugyanott folytatta, ahol negyvenöt tavaszán a koncentrációs tábor kerítésénél abbahagyta. (Egy Örkény nevű patikus, aki aztán orosz hadifogságba került, hazatérvén meg is írta a kátai puristák történetét. Jenő fejcsóválva olvasta: ő afféle szabadkőművesnek érezte magát, akinek, íme, elárulták legféltettebb titkát.)

– Miben lehetek nagyméltóságod szolgálatára? – kérdezte Steiner Kornél folytatólag.

– Felmerültek bizonyos körülmények, melyek négyszemközti tisztázása elkerülhetetlennek látszik, doktor úr! Mit szólna egy félórás egészségügyi sétához a Városliget árnyas fái között?

– A Városliget fái momentán meglehetősen árnyatlanok. Végre is január van. De pompásan ropog majd a hó a lábunk alatt. Fél óra múlva a Vidám Park bejáratánál?

– Adekvát, annyit mondhatok.

– Legyen szerencsénk!

Ez is egy bevett köszönési forma volt Kátán, Borban, Auswitzban és egyéb frekventált helyeken.

Weisz Jenő nagyot sóhajtott, felvette a kabátját, kalapját, amikor a Safranek ismét belépett a kuckójába.

Weisz Jenőnek megszólalni sem volt ideje.

--Tudom főnök, tudom. Megy a központba, de megérkezni nem fog. Majd azt mondom, ha keresik, hogy házon kívül van. Minden házon kívül.

12

Steiner Kornél mindig választékosan öltözött – már amikor a történelem ezt lehetővé tette számára. (Bár jóakarói azt terjesztették róla, hogy a rabruha is úgy állt rajta, mint Jávor Pálon a zsakett.) Ezúttal bárányból bundában, irhakucsmában és bilgeri csizmában jelent meg, mintha nem egy félig már kvietált lipótvárosi ügyvéd lenne, hanem egy

hajdani szolgabíró a gödöllői járásból. Igaz, vastag keretű, kerek szemüvege és joviális mosolya némileg oldottak ezen a hatáson.

– Miben lehetek nagyságod szolgálatára? – kérdezte újfent egykori sorstársát, miközben a nagyrét felé kormányozta. Weisz Jenőnek ezúttal nehezére esett ugyan, hogy megőrizze választékosságát, de a múlt kötelezte: elmondta hát, szép, kerek mondatokban a Steiner Kornélnak, hogy Sándor öccsét elvitte a rendőrség az éjjel, és egyelőre még azt se lehet tudni, hol van, nemhogy azt, mivel vádolják. Steiner a fejét csóválta, hogy mik meg nem történnek manapság, a népi demokrácia és a három éves terv harmadik évében, egy jogállamban, ha ezt odafönt tudnák, biztosan nem hagynák szó nélkül. Aztán elővette nappabőrbe kötött apró noteszát és Pelikán típusú töltőtollát, és jellegzetes, apró betűivel csak úgy, menet közben felírta Weisz Sándor adatait. Becsukta a noteszt, belső zsebébe süllyesztette, aztán, mintha mi sem történt volna, szembefordult a barátjával.

– És azt ismered, hogy Rákosi lemegy vidékre, hogy megismerkedjen a parasztság mindennapjaival?! – Hogy vagyunk, hogy vagyunk? – tréfálkozik Rákosi elvtárs. – Jól – tréfálkoznak a parasztok.

És Steiner Kornél hosszan, jóízűen nevetni kezd, mint egy gyermek, majd hirtelen felugrik az éppen érkező hetvenes trolibuszra, és az ablakon át mutatja Weisz Jenőnek, hogy ha megtud valamit, telefonál. Aztán a trolibusszal együtt elnyeli a Városliget párás köde.

Weisz Jenő kigyalogol az Állatkertig, kezeit fázósan összeösszedörzsölve (elhagyta vajon a kesztyűjét vagy csak benn felejtette?) felszáll a földalattira, és húsz perc múlva megérkezik a Guszev utcai központba.

Nem először jár itt, de mindig elcsodálkozik ezen a háromemeletes, fényes bérpalotán, ahol a LENKER központja terpeszkedik, immár három éve. Weisz Jenőnek, valahányszor itt jár, nemcsak az az érzése, hogy a központ újabb és újabb osztályokkal valamint alosztályokkal bővült, mióta nem látta (és – tegyük hozzá – ezekhez mindig jár egy-két igazgatóság, vezérigazgató-helyettesség is), hanem, hogy a ház maga is nagyobb lett. A kapu szélesebb, a lépcsők meredekebbek, a termek tágasabbak: egyszóval, hogy a LENKER, akárcsak a világegyetem, egyre tágul. Weisz Jenő ilyenkor felidézi magában azt az időt, amikor még a Lechner és Mosernél dolgozott. A Lechner és Moser (mely később Pannóniára változtatta a nevét, a tulajdonosa nevét pedig – legalábbis papíron – vitéz Roboz Félixre, de ez az ügymeneten sokáig semmit sem változtatott) egykor egyeduralkodó volt az teljes magyar len- és kenderpiacon, a fél világgal üzleti kapcsolatban állt, kereskedelmi volumene messze meg-

haladta a mai LENKERét, nyereségüket pedig össze sem lehet hasonlítani. (Többek között azért, mert a LENKERnek ilyenje csak papíron volt, míg a Pannóniának a valóságban is.) A Pannóniánál viszont a fénykorban is csak harmincan dolgoztak, és az árnykorban is csak azért negyvenen, hogy kijöjjön a zsidókvóta. A LENKERnél pedig, Weisz Jenő visszafogott számítása szerint is legalább kétszázötvenen. A Pannónia is a Guszev (akkor még Sas) utcában működött, ennek a bérpalotának a földszintjén, és három kis irodából meg egy bemutatóteremből állott. Most az egész ház a LENKERé, és már a szomszédos épületbe is átközpontosodott kicsit. Szegény Lechner bácsi, akinek még íróasztala sem volt, egy kopott bőrfotelből intézte az ügyeket, biztosan nagyon elcsodálkozna, ha ezt látná. De persze nem látja: ő már a tehervonatban meghalt, a koncentrációs tábor felé utaztában. A maradék leszármazottak a háború után hozzáláttak aztán a cég újraindításához, szépen rendbe is hozták az irodákat, feltöltötték a raktárakat, s mire egyenesbe jöttek volna, megint elvették mindenüket: ezúttal nem zsidótlanításnak, hanem államosításnak hívták az akciót. Aztán még ki is telepítették őket, nehogy elbízzák magukat. (Úgy hírlik, nem bízták el.)

Weisz Jenő köszön a portásnak (Weisz Jenő mindenkinek előre köszön, kalapját megemelve, udvariasan, a vezérigazgatótól a koldusig), aztán sorban áll a páternoszternél. Az egyik lefelé jövő dobozból Jászné lép ki, melléhez szorítva néhány dosszié, harsányan erőt és egészséget kíván Weisz Jenőnek (ez a forma eddig csak a fegyverese testületeknél volt szokásban, gondolja hősünk, de mondani csak annyit mond, kisztihand, Jászné elvtársnő), majd messzehangzóan gratulál is új kinevezéséhez, végül még odaveti, „ha végzett a vezérnél, feltétlenül nézzen be hozzám is", aztán széles mosollyal az arcán eltűnik egy tárgyalóteremben. Weisz Jenőnek nincs ideje se meglepődni, se tiltakozni, de még hőkölni se, a mögötte állók szinte belökik a páternoszter érkező fiókjába, s mire kiszabadul belőle, már ott is áll a vezér titkárnője előtt. Egy jellegzetes, kérdő fejmozdulat, mely a bezárt ajtó mögötti helyzetre vonatkozik, viszonzásul egy határozott fejrázás, aztán már csak ez a kérdés van hátra:

– Mondja, Katinka, ez most visszaminősítés vagy kinevezés?

– Kinevezés, Weisz elvtárs. Mától mindkét telepnek maga a vezetője!

– A Wimmerrel mi történt?

– Maga semmit se tud? Leltárhiány, kényszernyugdíj. Magának kell majd feltárnia a részleteket, és megtalálni a felelősöket.

– Ezt nevezi maga előrelépésnek? Na szép, mondhatom. És kinek köszönhetem mindezt, ha szabad kérdeznem?

– Nem szabad. Tőlem biztosan nem. Már így is túl sokat beszéltem. De én a maga helyében beugranék a Jászné elvtársnőhöz, hátha okosabb leszek.

– Érdekes, ő is épp ezt javasolta az imént.

Katinka elnevette magát.

– Kicsi a világ, Weisz elvtárs.

– Kicsi bizony. Azért érzem néha olyan szűknek.